

IFAU – INSTITUTET FÖR
ARBETSMARKNADSPOLITISK
UTVÄRDERING

Ses vi på jobbet? Etnisk segregation mellan arbetsplatser 1985–2002

Oskar Nordström Skans
Olof Åslund

RAPPORT 2005:17

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Näringsdepartementet med säte i Uppsala. IFAU ska främja, stödja och genomföra: utvärdering av arbetsmarknadspolitiskt motiverade åtgärder, studier av arbetsmarknadens funktionssätt och utvärdering av effekterna på arbetsmarknaden av åtgärder inom utbildningsväsendet. Förutom forskning arbetar IFAU med att: sprida kunskap om institutets verksamhet genom publikationer, seminarier, kurser, workshops och konferenser; bygga upp ett bibliotek av svenska utvärderingsstudier; påverka datainsamling och göra data lättillgängliga för forskare runt om i landet.

IFAU delar även ut anslag till projekt som rör forskning inom dess verksamhetsområden. Anslagen delas ut en gång per år och sista dag för ansökan är den 1 oktober. Eftersom forskarna vid IFAU till övervägande del är nationalekonomer, ser vi gärna att forskare från andra discipliner ansöker om anslag.

IFAU leds av en generaldirektör. Vid myndigheten finns en traditionell styrelse bestående av en ordförande, institutets chef och åtta andra ledamöter. Styrelsen har bl a som uppgift att besluta över beviljandet av externa anslag samt ge synpunkter på verksamheten. Till institutet är även en referensgrupp knuten där arbetsgivar- och arbetstagsarsidan samt berörda departement och myndigheter finns representerade.

Postadress: Box 513, 751 20 Uppsala
Besöksadress: Kyrkogårdsgatan 6, Uppsala
Telefon: 018-471 70 70
Fax: 018-471 70 71
ifau@ifau.uu.se
www.ifau.se

IFAU har som policy att en uppsats, innan den publiceras i rapportserien, ska seminariebehandlas vid IFAU och minst ett annat akademiskt forum samt granskas av en extern och en intern disputerad forskare. Uppsatsen behöver dock inte ha genomgått sedvanlig granskning inför publicering i vetenskaplig tidskrift. Syftet med rapportserien är att ge den ekonomiska politiken och den ekonomisk-politiska diskussionen ett kunskapsunderlag.

Ses vi på jobbet? Etnisk segregation mellan arbetsplatser 1985–2002*

av

Oskar Nordström Skans** & Olof Åslund***

2005-12-06

Sammanfattning

Vi studerar etnisk arbetsplatssegregation i Sverige under perioden 1985–2002. Invandrare i Sverige arbetar med andra invandrare i betydligt högre grad än vad som kan motiveras utifrån andra karaktäristika som kön, ålder, utbildning, kommun och industri. Sådan ”överexponering” är speciellt tydlig gentemot personer som är födda i samma region som personen själv. Segregationen på arbetsmarknaden har ökat kraftigt under perioden. Till största delen förklaras detta av att en allt mindre andel av invandrabefolkningen tillhör grupper med låg överexponering av invandrare, som till exempel finlandfödda. Överexponeringen är i allmänhet högre i grupper med svag ställning på arbetsmarknaden, men återfinns bland alla grupper av personer och även på stora arbetsställen. Resultaten tyder på ett negativt samband mellan ekonomisk status och anställning på invandrantäta arbetsställen.

*Denna rapport är en sammanfattning av Åslund & Nordström Skans (2005b). Vi är tacksamma för Eva Mörks kommentarer och förslag till den svenska rapporten.

**Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU), Box 513, 751 20 Uppsala, 018-471 70 79, oskar.nordstrom_skans@ifau.uu.se

***IFAU och Studieförbundet näringsliv och samhälle (SNS), 018-471 70 89, olof.aslund@ifau.uu.se.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
2	Att mäta segregation – metoder och data	5
2.1	Data.....	7
3	Resultat	8
3.1	Arbetsplatssegregationen 2002.....	9
3.2	Förändringar över tiden	10
3.3	Vilka är mest segregerade?.....	11
3.4	Hur segregerade är invandrarnas barn?	15
4	Sammanfattande diskussion	16
	Referenser	18
	Bilaga A – Invandrargrupper i data	20
	Bilaga B – Tabeller	21

1 Inledning¹

Den ekonomiska integrationen av invandrare² i Sverige har ägnats stor uppmärksamhet från både politiker och forskare.³ Detta är inte förvånande med tanke på de stora skillnader som finns, t ex på arbetsmarknaden. Enligt uppgifter från arbetskraftsundersökningarna (AKU) var 75 procent av den infödda befolkningen sysselsatt under det fjärde kvartalet 2004. För invandrarbefolkningen var siffran i genomsnitt 59 procent, och i många grupper avsevärt lägre än så.

Ofta framhålls ”segregationen mellan infödda och invandrare” som ett stort samhällsproblem och som en bidragande orsak till skillnaderna på arbetsmarknaden. Termen segregation används ibland för att beskriva mönster som inte har någon direkt rumslig koppling, men Nationalencyklopedin definierar ordet som ”det rumsliga åtskiljandet av befolkningsgrupper”. Detta åtskiljande kan ske i flera dimensioner. Mest studerat och debatterat är segregation mellan bostadsområden och den segregering i skolan som följer av denna.

Etnisk segregation mellan *arbetsplatser* är dock ett outforskat fenomen, trots att denna kan ha stor betydelse för olika personers möjligheter på arbetsmarknaden. Denna rapport redovisar resultat från den första svenska studien i sitt slag. Undersökningen täcker in perioden 1985–2002 och baseras på en analys av alla Sveriges invånare i förvärvsarbetande ålder. Vi analyserar dels uppdelningen mellan infödda och invandrare, dels segregation efter finare ”etniska” linjer. Dessutom presenteras situationen för infödda med utländsk bakgrund och sambandet mellan segregation och en grupps ställning på arbetsmarknaden.

Tidigare svenska studier av segregation på arbetsmarknaden har vanligen behandlat skillnader mellan könen (se t ex Neremo 1999) eller ungdomars situation (Schröder 1991). Ett undantag är le Grand & Szulkin (2002) som

¹ Denna rapport bygger i sin helhet på Åslund & Nordström Skans (2005b). Vi hänvisar till den studien för detaljerade beskrivningar av data och metoder, för en fullständig resultatredovisning och för fler referenser till annan litteratur.

² Med ”invandrare” avser vi personer som är födda utanför Sverige. Man kan hävda att ”invandrade” är ett bättre ord, som motsats till ”infödda” och eftersom personen faktiskt avslutat vandrigen. Efter att ha konsulterat Svenska språknämnden väljer vi ändå att konsekvent använda ”invandrare”, då ord som ”invandradexponering” enligt språknämnden fungerar bättre än ”invandradexponering”.

³ Se t ex doktorsavhandlingarna av Hammarstedt (2001), Nekby (2003), Vilhelmsson (2002) och Österberg (2000), och rapporten från Integrationspolitiska maktutredningen (2004).

finner yrkessegregation mellan invandrare och infödda, framför allt för män födda utanför västvärlden. Den begränsade kunskapen om omfattningen och karaktären av denna typ av segregation gäller även i ett internationellt perspektiv (Charles 2000).

Varför uppstår segregation på arbetsmarknaden? Vissa ekonomiska teorier pekar på orsaker som gör att segregation inte nödvändigtvis behöver vara negativt. Ett exempel är att ett gemensamt språk eller en gemensam affärskultur kan öka effektiviteten och minska transaktionskostnaderna i ekonomin: det är lättare att samarbeta och göra affärer om man förstår varandra och har samma förväntningar (Lazear 1999). Företag som levererar specifikt "etniska" varor och tjänster (t ex restauranger) kan också väntas ha en dominans av anställda från en viss grupp eftersom de nödvändiga kvalifikationerna oftare finns där. Ytterligare ett argument som inte behöver ha någon negativ koppling är att det kan vara mer effektivt att söka jobb inom den egna gruppen. Vi vet att många hittar arbete via personliga kontakter. Om dessa till stor del består av individer med en viss bakgrund är det inte förvånande att vissa grupper tenderar att också arbeta tillsammans. Det är också möjligt att segregationen helt enkelt orsakas av att personer tillhörande en minoritet sätter ett värde på att arbeta tillsammans.

Det finns däremot också en mängd teorier som pekar på att segregation på arbetsmarknaden speglar och/eller orsakar skillnader i individers möjligheter. En segregerad arbetsmarknad är en implikation från grundläggande modeller för diskriminering (Becker 1957). Om vissa – men inte alla – arbetsgivare bara är beredda att anställa minoritetspersoner till lägre löner, så kommer minoriteten att vara koncentrerad till de arbetsgivare som betalar likvärdiga löner. Detta fenomen ligger nära sociologiska och ekonomiska teorier om duala och segmenterade arbetsmarknader, där vissa grupper till stor del befinner sig i lågbetalda arbeten med dåliga framtidsutsikter. Andra teorier pekar på att vissa yrken får en stämpel av att vara bäst lämpade för personer med vissa karaktäristika, och att denna stämpel sedan driver på segregationsprocessen.

Det är i detta sammanhang inte helt entydigt hur ett visst teoretiskt fenomen ska tolkas, och det är ännu svårare att koppla en empirisk observation till en enskild teori. Anta t ex att man finner att individer tillhörande en viss minoritetsgrupp utnyttjar personliga kontakter för att hitta arbete. Detta kan antingen ses som ett normalt inslag i arbetsmarknadens funktionssätt, eller som ett utfall av att gruppen är utestängd från andra delar av arbetsmarknaden.

Tolkningen kan alltså både vara positiv (utifrån ett effektivitetsperspektiv) och negativ (utifrån ett diskrimineringsperspektiv).

Vi kommer nedan att presentera en mängd resultat rörande den etniska arbetsplatssegregationen i Sverige. Detta gäller t ex utvecklingen över tiden, variationen i segregation beroende på var i världen man har sitt ursprung, skillnader i segregation efter kön, ålder, utbildning, arbetsställets storlek, individens lön och gruppens genomsnittliga ställning på arbetsmarknaden. Genom att ta fram flera typer av mönster kan vi komma längre när det gäller att karaktärisera segregationen och åtminstone i någon mån koppla verkligheten till de olika teorier som finns på området.

Nästa avsnitt beskriver undersökningens metod och datamaterial. Därefter följer resultatredovisningen innan rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion.

2 Att mäta segregation – metoder och data

Det finns en stor mängd metoder för att mäta segregation. Även om en majoritet av de tidigare empiriska undersökningarna har använt sig av ett fåtal varianter, finns det en stor litteratur över vilka index som har de bästa egenskaperna för olika analyser. Vi studerar segregation med hjälp av att mäta individens *faktiska exponering* och deras *förväntade exponering* gentemot en viss grupp, skillnaden kallar vi *överexponering*.⁴

Den grundläggande idén är att om det inte fanns segregering krafter av något slag, så borde inte en persons etnicitet säga något om etniciteten hos de personer som finns runtomkring denne. Till exempel skulle då utrikes födda och infödda personer som tittade runt omkring sig på sina arbetsplatser i genomsnitt se lika stora andelar utrikes födda kollegor.

I fallet med bara två grupper mäter vi invandrerexponeringen som den genomsnittliga andelen utrikes födda *kollegor* bland individer tillhörande en viss kategori (t ex infödda och invandrare):

⁴ Metoden vi använder finns beskriven i detalj i Åslund & Nordström Skans (2005a) som också diskuterar andra grupper av segregationsmått och ger referenser till litteratur på området.

Invandrarexponering = Andelen kollegor som är invandrare

Detta begrepp är lätt att tolka och går att utveckla för att studera exponering mot speciella grupper, till exempel exponering mot invandrare från samma ursprungsregion:

Egengruppsexponering = Andelen kollegor från personens födelseregion

Ytterligare en fördel gentemot andra segregeringsmått som ofta är definierade endast för en grupp är att detta mått är definierat för varje individ så att det går att dela upp analysen på undergrupper och studera ”korsexponering” mellan olika grupper; till exempel Irakiers exponering mot Iranier.

För att kunna tolka exponeringen i termer av segregation måste vi dock relatera exponeringen till hur stor den skulle ha varit om det inte fanns någon segregation. Vi gör detta genom att definiera ett ”icke-segregeringstillstånd” som mäter hur stor exponeringen skulle ha varit om de olika etniska grupperna var slumpmässigt fördelade:

Förväntad exponering = Exponering i en värld utan segregation

Det går att visa att invandrare och infödda skulle ha lika stor andel invandrarkollegor om de var helt slumpmässigt fördelade över Sveriges alla arbetsställen. I det enklaste fallet beräknar vi därför förväntad exponering helt enkelt som andelen i populationen som tillhör den aktuella gruppen, t ex andelen invandrare. Denna *obetingade förväntan* är densamma för alla individer.

Det kan ifrågasättas om den obetingade förväntan mäter förväntad exponering på ett bra sätt. Den säger t ex att en person som bor i en kommun där det bor många invandrare förväntas ha samma andel invandrare på sin arbetsplats som en person som bor på en ort med mycket få invandrare. På samma sätt kan könsfördelningen, åldersstrukturen och utbildningsnivån variera mellan grupper, vilket också påverkar var man arbetar. Vi vet också att det finns skillnader i fördelningen över branscher mellan infödda och olika invandrargrupper. För att ta hänsyn till dessa faktorer beräknar vi en *skibetingad förväntad exponering* som tar hänsyn till vilken kommun och bransch

arbetsstället tillhör och vilka individuella egenskaper (kön, ålder, utbildning) individens kollegor har.⁵

Den procentuella avvikelsen mellan faktisk och förväntad (betingad eller obetingad) exponering kallar vi *överexponering*:

$$\text{Överexponering} = \frac{\text{Faktisk exponering} - \text{Förväntad exponering}}{\text{Förväntad exponering}}$$

Överexponeringen säger hur många procent ”för många” kollegor av en viss kategori som en grupp har relativt en (betingad) slumpmässig fördelning. Därmed är överexponering ett mått på segregation. Överexponering kan beräknas för olika grupper, till exempel mäter invandrades överexponering för invandrare i vilken utsträckning invandrare och infödda är segregerade mellan arbetsplatser. På liknande sätt mäter invandrades överexponering för personer med samma ursprungsregion, dvs egengrupsöverexponeringen, i vilken utsträckning det finns segregering utifrån ursprungsland.

Observera att vi med den betingade förväntan för att beräkna överexponering riskerar att underskatta omfattningen av arbetsplatssegregationen eftersom en del av skillnaderna i tex ort- och branschtillhörighet mellan grupper sannolikt förklaras av samma skäl som segregationen mellan arbetsplatser inom en viss bransch och kommun. Tanken är dock att vi genom att rensa bort så många alternativa orsaker som möjligt kan vara säkra på att den kvarstående segregationen inte beror på annat än etnicitet.⁶

2.1 Data

Våra data kommer från IFAU-databasen som bygger på registerstatistik från SCB. De omfattar samtliga personer i åldrarna 16–65 år under perioden 1985–2002. Genom att varje person som arbetar kan kopplas till ett visst arbetsställe har vi möjlighet att studera sammansättningen av personalen på arbetsplatser med olika egenskaper. Vi studerar alltså segregering bland dem som har ett

⁵ Den metod vi använder tar också hänsyn till alla kombinationer mellan dessa karaktäristika.

⁶ ”Etnicitet” fångar här även saker som språkkunskaper, ursprungsland för utbildning, kontakter etc. Vi gör med andra ord inget försök att helt renodla segregation beroende på etnicitet, något som i praktiken förefaller nästintill omöjligt.

arbete,⁷ men gör också undersökningar där vi inkluderar dem som står utanför arbetsmarknaden. Sammanlagt ingår 3 100 000 infödda och 360 000 utrikes födda i materialet för 2002.

Befolkningssammansättningen i Sverige har förändrats dramatiskt under de senaste decennierna. Personer från de nordiska länderna utgjorde 60 procent av invandrarbefolkningen 1960, en siffra som 2003 hade sjunkit till 26 procent. Antalet invånare födda i Asien var 1960 mindre än 1 000, men hade år 2003 stigit till över 300 000. Detta gör det intressant att studera segregation i flera dimensioner. Vi använder i huvudsak två uppdelningar i analysen: (i) inrikes och utrikes födda; (ii) efter födelseland (grupp av länder). I det första fallet talar vi om invandrarexponering, i det andra om egengruppssexponering.

Av integritetsskäl är informationen om födelseland i vissa fall aggregerad till en grupp av länder (se Bilaga A). Detta innebär att vi sannolikt underskattar den sanna ”etniska” segregationen. Samtidigt skulle detta problem till viss del kvarstå även med perfekt information om födelseland eftersom etnicitet inte med nödvändighet följer landsgränser; från vissa ursprungsländer kommer också flera etniska grupper (som t ex kurder och turkar från Turkiet). Vi väljer i denna uppsats att inte vidare problematisera begreppet etnicitet, utan nöjer oss med att konstatera att personer som kommer från samma region (såsom de är definierade i våra data) med större sannolikhet har en gemensam etnicitet än personer som kommer från olika regioner.

3 Resultat

Vi inleder detta avsnitt med att presentera invandrar- och egengruppssexponering för infödda och invandrare i befolkningen som helhet under perioden 1985–2002, med särskilt fokus på det avslutande året. Därefter följer resultat rörande skillnader mellan grupper, definierade t ex utifrån födelseland, tid i Sverige, bransch, arbetsställets storlek och gruppens ställning på arbetsmarknaden. I samband med detta redovisas också resultat för infödda

⁷ Vi inkluderar personer som (i) har en kontrolluppgift innefattande november aktuellt år, och (ii) har en genomsnittlig månadslön om minst 25 procent av en konstruerad minimilön för respektive år (genomsnittslönen för kommunanställda lokalvårdare). Åslund & Nordström Skans (2005b) redogör för fler klassificeringar i data.

med utländsk bakgrund. För mer detaljerade resultat hänvisas till Åslund & Nordström Skans (2005b).

3.1 Arbetsplatssegregationen 2002

Vi börjar med att använda begreppen exponering och överexponering för att studera arbetsplatssegregationen i Sverige år 2002. *Tabell 1* nedan visar värden på exponering för invandrare och infödda. Ett första konstaterande är att invandrare är betydligt mer exponerade mot invandrare än vad infödda är. Den genomsnittlige invandraren har 23 procent invandrarkollegor, att jämföra med 9 procent i genomsnitt för infödda. Om invandrare och infödda fördelat sig slumpmässigt över Sveriges arbetsplatser skulle båda grupperna ha haft 10 procent invandrare bland sina kollegor (obetingad förväntan), vilket är andelen utrikes födda i den studerade populationen. Siffrorna för överexponering visar att infödda har 15 procent ”för få” invandrarkollegor och invandrare har 127 procent ”för många” i jämförelse med hur det skulle ha sett ut om det inte fanns någon segregation.

Om vi istället tittar på hur situationen skulle ha sett ut om invandrare och infödda vore slumpmässigt fördelade givet individkaraktäristika (ålder, utbildning, kön), kommun och bransch får vi betingad förväntad exponering. På detta sätt kan vi förklara delar av, men långt ifrån all, överexponering bland invandrare. Överexponeringen är fortfarande 41 procent. Om man delar upp förklaringsvariablerna visar det sig att kommun och bransch var för sig förklarar mer av exponeringen än vad individvariablerna gör.

I den tredje kolumnen ser vi att invandrare är kraftigt överexponerade för andra invandrare från samma födelseregion. Överexponeringen är i detta fall 660 procent – den faktiska exponeringen är 6,5 procent medan den obetingade förväntade nivån är under 1 procent. Efter att vi kontrollerat för individvariabler, kommun och bransch kvarstår en överexponering på 135 procent, även vid en betingad förväntan har invandrare alltså mer än dubbelt så många kollegor från sin egen födelseregion som man skulle förvänta sig om det inte fanns någon segregation.

Man kan visa att ungefär hälften av invandrades totala överexponering mot invandrare består av överexponering mot den egna gruppen. Om detta är mycket eller lite beror på utgångspunkten. Å ena sidan är det tydligt att segregationen efter finare etniska linjer är betydande, å andra sidan finns det en stor överexponering även mot andra invandargrupper än den egna. Denna

fråga diskuteras närmare när vi analyserar situationen för olika undergrupper i avsnitt 3.3.

Tabell 1 Arbetsplatssegregation i Sverige år 2002.

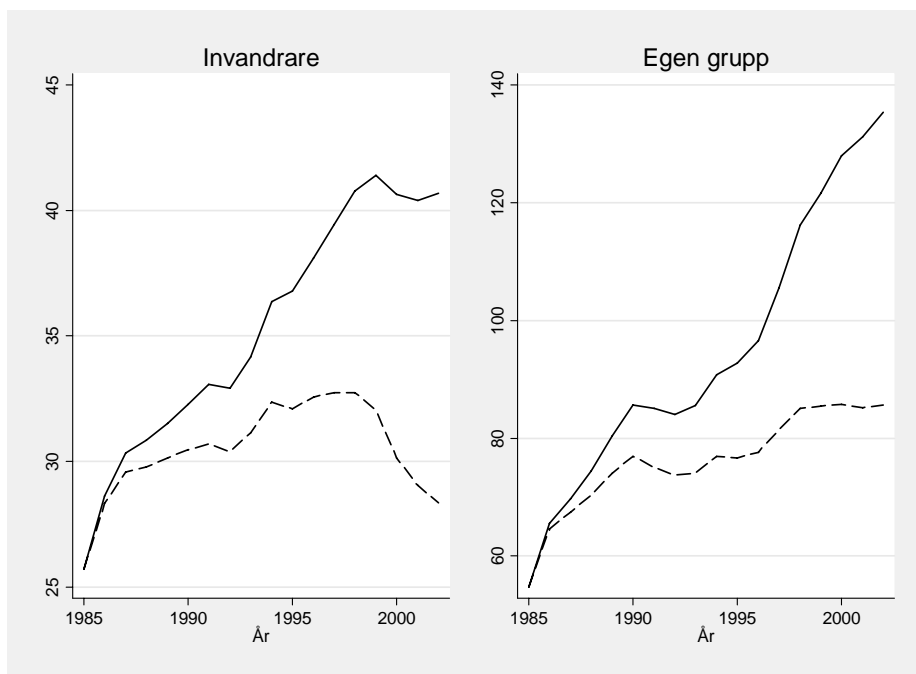
	Invandrarexponering		Exponering gentemot egen grupp
	Infödda	Invandrare	Invandrare
(1) Faktisk exponering (= andel kollegor)	8,8 %	23,4 %	6,5 %
(2) Obetingad förväntad exp.:	10,3 %	10,3 %	0,9 %
<i>överexponering</i>	<i>-14,6 %</i>	<i>126,7 %</i>	<i>660,4 %</i>
(3) Betingad förväntad exp. (tar hänsyn till ålder, kön, utbildning, kommun, bransch)	9,6 %	16,6 %	2,8 %
<i>överexponering</i>	<i>-8,1 %</i>	<i>40,7 %</i>	<i>135,4 %</i>

Anm: Betingad förväntad exponering tar hänsyn till fördelningen av kön, ålder (3 kategorier) utbildning (7 kategorier) kommun (290 stycken) och bransch (40 stycken) samt alla kombinationer av dessa. Överexponeringen mäter hur många gånger fler invandrarkollegor (alternativt kollegor från samma ursprungsregion) personer i gruppen har i genomsnitt relativt en slumpmässig (alternativt betingat slumpmässig) fördelning. Se bilaga A för en lista på de ursprungsregioner som används i den sista kolumnen. All överexponering är statistiskt säkerställd på 1-procentsnivån. För mer detaljer, se Åslund & Nordström Skans (2005b).

3.2 Förändringar över tiden

De heldragna linjerna i *Figur 1* visar att arbetsplatssegregationen mellan invandrare och infödda har ökat kraftigt sedan 1985. Överexponeringen mot den egna födelselandsgruppen har genomgått en liknande utveckling. Det är intressant att fråga sig vad som orsakat denna utveckling. Är det t ex så att en förändrad sammansättning av invandrabefolkningen kan förklara den ökade segregationen? För att undersöka detta har vi tittat på hur segregationen skulle ha utvecklats om befolkningen sett ut som den gjorde 1985 beträffande födelseländer. Denna visas av de streckade linjerna i figuren. Om en viss grupp utgjorde, säg, 10 procent av invandrarna 1985, så får gruppen denna ”vikt” under alla år.

Det visar sig att den allra största delen av den ökade överexponeringen förklaras av att befolkningssammansättningen har förändrats. Över tiden har grupper som genomgående varit mer segregerade ökat sin andel i befolkningen, vilket drivit på segregationen. Man kan alltså säga att arbetsmarknaden som helhet har blivit mer segregerad, men att en enskild person från ett givet födelseland år 2002 inte var särskilt mycket mer överexponerad för andra invandrare och landsmän jämfört med 1985.

Figur 1 Invandrares betingade överexponering mot invandrare och egna gruppen, 1985–2002.

Anm: Heldragen linje anger invandrares genomsnittliga överexponering mot invandrare respektive den egna födelselandsgruppen. Den streckade linjen anger utvecklingen med 1985 års befolkningssammansättning beträffande födelseland.

3.3 Vilka är mest segregerade?

Vi har hittills sett att det i finns en betydande och ökande arbetsplatssegregation i Sverige. Detta avsnitt diskuterar skillnaden i överexponering mellan olika grupper. Eftersom vi delvis studerar egengrupps exponering är det intres-

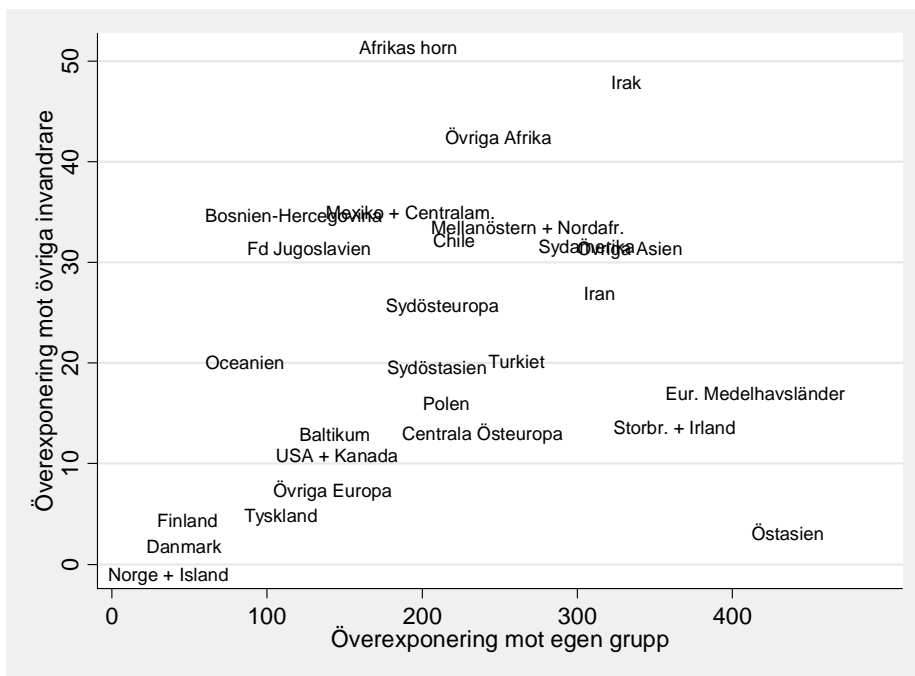
sant att börja med att dela upp invandrapopulationen efter födelseland. I *Figur 2* visar vi överexponering mot egen grupp och övriga invandrare per födelseregion. Det är intressant att notera att invandrare från de nordiska länderna varken är särskilt överexponerade mot sina landsmän eller mot andra invandrargrupper. Dessa står i viss kontrast mot individer från Östasien som uppvisar mycket hög överexponering mot den egna gruppen, men inte mot andra invandrare. Mitt i och högt upp i figuren hittar vi Irakier och personer från vissa afrikanska länder som alltså i viss utsträckning är överexponerade mot sina "landsmän", men framför allt väldigt överexponerade mot andra invandrargrupper. Dessa grupper är alltså separerade från infödda svenskar i större utsträckning än andra.

Man kan också visa att grupper där det finns t ex språkliga eller kulturella kopplingar (t ex olika delar av Sydamerika) tenderar att vara speciellt överexponerade mot varandra, men det finns i vissa fall också omfattande exponering mellan grupper där det är svårt att se någon tydlig beröringspunkt annat än att man inte är födda i Sverige (t ex mellan invandrare från Sydamerika och från "övriga Asien").

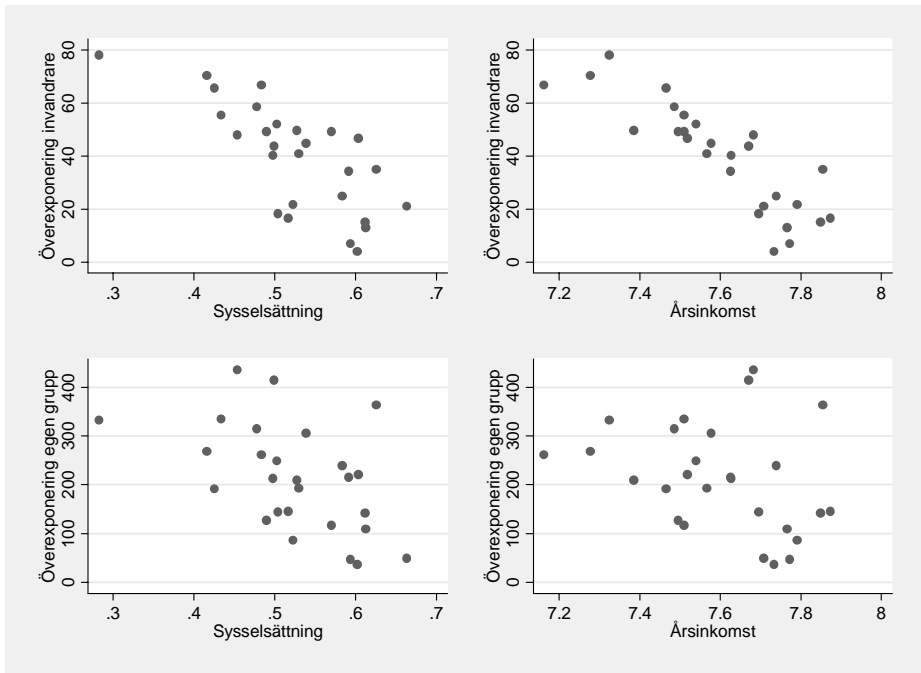
Eftersom invandrare från olika länder har olika svårt med etableringen på arbetsmarknaden är det intressant att studera sambandet mellan en grupps överexponering och dess ställning på arbetsmarknaden. Detta samband framgår av *Figur 3* som visar sambandet mellan överexponering (mot invandrare respektive egen grupp) och sysselsättning respektive förvärvsinkomster. Invandrexponering är tydligt negativt korrelerat med ställningen på arbetsmarknaden, beträffande både sysselsättning och förvärvsinkomster. Sambandet är inte fullt lika starkt för egengruppsexponering – vissa grupper med en relativt stark ställning uppvisar hög grad av exponering i denna dimension. Här finns t ex personer från Medelhavsländerna, Storbritannien och Östasien.

Om vi delar upp befolkningen efter andra kriterier, framkommer ett mönster som ger visst stöd åt att stark socioekonomisk ställning är förknippat med lägre segregationsgrad (se Bilaga B). Invandrare som varit i Sverige under kortare tid är mer överexponerade än de som varit i landet en längre tid. På motsvarande sätt återfinns låginkomsttagare oftare på invandrantäta arbetsplatser jämför med dem som har högre lön. Däremot är skillnaderna mellan män och kvinnor, mellan olika åldersgrupper och mellan låg- och högutbildade i allmänhet mindre. Framför allt egengruppsexponeringen är högre i storstäderna i jämförelse med övriga landet. I Åslund & Nordström Skans (2005a) visas dessutom att

invandrarexponering är negativt korrelerat med inkomster, dvs att invandrare som har fler invandrarkollegor tjänar sämre än andra invandrare.

Figur 2 Betingad överexponering mot egna gruppen och mot övriga invandrare.

Figur 3 Sambandet mellan betingad överexponering, sysselsättning och förvärvsinkomster.

Anm: Varje punkt i figurerna representerar en av födelselandsgrupperna presenterade i bilaga A.

Hittills har vi fokuserat på individuella kriterier när vi delat upp analysen. Ett kompletterande perspektiv är att fråga sig i vilka företag de segregerade jobben finns. Det visar sig (resultaten finns rapporterade i detalj i Åslund & Nordström Skans, 2005b) att överexponering finns i alla branscher, men är mer uttalad i branscher där detaljhandel och restauranger ingår. Byggsektorn är också mer segregerad än många andra branscher. En jämförelse av privat och offentlig sektor visar att överexponeringen mot landsmän är större i privat sektor. Detta är helt i linje med teorier om specialiserade etniska företag, som nästan uteslutande tillhör den privata sektorn. Enligt detta synsätt borde också överexponeringen vara störst på små arbetsplatser. Detta visar sig också vara fallet (se *Bilaga B*), men den kanske mest intressanta observationen är här att även invandrare på arbetsställen med hela 400 anställda möter en nästan 40-procentig överexponering mot invandrare. Detta säger att segregationen på arbetsmarknaden inte är något som förklaras av att det finns små arbetsplatser

som helt domineras av invandrare. Uppdelningen mellan infödda och invandrare verkar finnas oavsett vilka typer av arbetsplatser vi studerar.

3.4 Hur segregerade är invandrarnas barn?

Givet att vi ser en tydlig åtskillnad mellan var invandrare och infödda svenskar arbetar, uppstår en intressant följdfråga: var arbetar invandrarnas barn, de s k andragenerationsinvandrarna?⁸ När vi studerar infödda med utländsk bakgrund och deras exponering mot invandrare i *Tabell 2* ser vi att de tycks ligga någonstans mitt emellan de andra infödda svenskarna och första generationens invandrare.

Om vi jämför den faktiska exponeringen mot den betingade förväntade exponeringen ser vi att infödda med utländsk bakgrund i genomsnitt varken är över- eller underexponerade mot invandrare. Därmed ligger de alltså mellan övriga infödda och de utrikes födda i detta avseende. De med bara en invandrad förälder är underexponerade mot invandrare medan de med två invandrade föräldrar är något överexponerade. Vi finner dock en tydlig överexponering mot föräldrarnas landsmän i båda dessa grupper. Överexponeringen är inte oväntat starkare bland dem med två utrikes födda föräldrar än bland dem som har en förälder född i Sverige även i denna dimension.⁹

Precis som var fallet med invandragenerationen spelar ursprungsregionen roll för graden av segregering för nästa generation. Det går att visa att överexponeringen, framförallt mot föräldrarnas region, är speciellt framträdande för dem vars föräldrar kommit från länder utanför västvärlden och Östeuropa (för denna grupp är överexponeringen 19 procent mot invandrare och 184 procent mot föräldrarnas födelseregion). Generellt sett finner vi dock att segregationen mellan invandrare och infödda endast i begränsad omfattning förs vidare till invandrarnas barn, däremot finner vi en relativt stark överexponering mot personer från samma ursprungsregion som föräldrarna.

⁸ Se t ex Ekberg & Rooth (2003) och Behtoui (2004) för studier av arbetsmarknadssituationen för denna grupp.

⁹ Den officiella definitionen av utländsk bakgrund innefattar sedan 2004 endast dem med två utländska föräldrar. I detta fall är det ändå rimligt att inkludera även dem med en utlandsfödd förälder, eftersom detta sannolikt innebär kontakter gentemot andra från detta land, vilket kan påverka var man arbetar.

Tabell 2 Invandrarexponering bland infödda med utländska föräldrar, år 2002.

	Alla Infödda	Någon invandrad förälder	En invandrad förälder, en infödd	Två invandrade föräldrar
<i>Invandrarexponering</i>				
(1) Faktisk exponering (= andel kollegor)	8,8 %	11,8 %	10,6 %	15,0 %
(2) Betingad förväntad exp. (tar hänsyn till ålder, kön, utbildning, kommun, bransch)	9,6 %	11,7 %	11,1 %	13,4 %
<i>Betingad överexponering</i>	-8,1 %	0,8 %	-4,5 %	12,2 %
<i>Egengruppsexponering</i>				
<i>Betingad överexponering</i>	--	31,2 %	16,4 %	56,3 %

Nor: Betingad förväntad exponering tar hänsyn till fördelningen av kön, ålder (3 kategorier) utbildning (7 kategorier) kommun (290 stycken) och bransch (40 stycken) samt alla kombinationer av dessa. Överexponeringen mäter hur många gånger fler invandrarkollegor (alternativt kollegor med samma ursprungsregion) personer i gruppen har i genomsnitt relativt en slumpmässig (alternativt betingat slumpmässig) fördelning. Se Bilaga A för en lista på de ursprungsregioner som används i den sista kolumnen. Gruppen för andragenerationsinvandrare är bestämt efter föräldern med samma kön om båda föräldrarna är födda utomlands men i olika länder. För mer detaljer, se Åslund & Nordström Skans (2005b).

4 Sammanfattande diskussion

Inledningen redogjorde kort för ett antal teorier kring segregation på arbetsmarknaden. En del av dessa utgick från ett positivt perspektiv: segregation kan vara resultatet av en frivillig sortering för att uppnå goda ekonomiska resultat eller reflektera människors önskan att arbeta med andra med samma bakgrund. Andra teorier har ett mer negativt perspektiv på segregationen, vilken ses som ett uttryck för den diskriminering eller de begränsningar vissa personer möter. Enligt teorier om duala eller segmenterade arbetsmarknader befinner sig vissa grupper mer eller mindre permanent i arbeten med dåliga egenskaper och kan inte ta sig därifrån.

De resultat vi presenterat i denna rapport kan sägas ge åtminstone något stöd till de flesta av teorierna på området. Överexponeringen är störst mot lands-

män, i privat sektor och på små arbetsplatser. Detta indikerar förekomsten av etniska nätverk och företag. Samtidigt finns stora skillnader i segregation mellan olika födelselandsgrupper. Större överexponering sammanfaller här med genomsnittligt svagare ställning på arbetsmarknaden. Den relativt omfattande exponeringen mot andra invandrargrupper än den egna pekar också på att det finns en uppdelning mellan infödda och invandrare som inte låter sig förklaras av t ex etniska kontakter.

Det finns alltså en betydande etnisk segregation på den svenska arbetsmarknaden. Dessutom tycks invandrare med många invandrarkollegor i allmänhet ha lägre löner och invandrargrupper med dålig förankring på arbetsmarknaden ha relativt många invandrarkollegor. Om detta har bra eller dåliga konsekvenser är svårt att säga och beror mycket på vilket perspektiv man har. Ur ett rent arbetsmarknadsperspektiv är det möjligt att de etniska arbetsplatserna erbjuder språngbrädor in i andra typer av arbeten. Å andra sidan kan de också innebära en inlåsning i dåligt betalda jobb med få möjligheter till avancemang. Dessa frågor har vi inte kunnat besvara inom ramen för den nuvarande studien, men vi ämnar studera dem inom en snar framtid.

Referenser

- Becker G (1957) *The Economics of Discrimination*, University of Chicago Press, Chicago.
- Behtoui A (2004) "Unequal Opportunities for Young People with Immigrant Backgrounds in the Swedish Labour Market" *Labour* 18(4), 633-660.
- Charles M (2000) "Divisions of Labour. Social Groups and Occupational Allocation", *European Sociological Review* 16(1), 27-42.
- Ekberg J & D-O Rooth (2003) "Unemployment and Earnings of Second Generation Immigrants in Sweden. Ethnic Background and Paper Composition", *Journal of Population Economics* 16(4), 787-814.
- Hammarstedt M (2001) "Making a living in a new country", *Acta Wexionesa* 9/2001, doktorsavhandling, Ekonomihögskolan, Växjö universitet.
- Integrationspolitiska maktutredningen (2004), *Egenförsörjning eller bidragsförsörjning? Invandrarna, arbetsmarknaden och välfärdsstaten*, SOU 2004:22.
- Lazear E (1999) "Culture and Language", *Journal of Political Economy* 107(6), 95-126.
- le Grand C & R Szulkin, (2002), "Permanent Disadvantage or Gradual Integration: Explaining the Immigrant-Native Earnings Gap in Sweden", *Labour* 16(1), s 37-64.
- Nekby L (2003) "Empirical studies on health insurance, employment of immigrants and the gender wage gap", doktorsavhandling, *Dissertations in Economics*, Nationalekonomiska institutionen, Stockholms universitet.
- Nermo M (1999) *Structured by Gender. Patterns of Sex Segregation in the Swedish Labour Market. Historical and Cross-National Comparisons*, PhD thesis, Swedish Institute for Social Research Dissertation Series no. 41.
- Schröder L (1991) "Springpojkar och språngbrädor", doktorsavhandling, Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala University, Institutet för social forskning 18, 315 pp.
- Vilhelmsson R (2002) "Ethnic Differences in the Swedish Youth Labor Market", in *Wages and Unemployment of Immigrants and Natives in Sweden*, doktorsavhandling, Institutet för social forskning (SOFI): 56
- Åslund O & O Nordström Skans (2005a) "Measuring conditional segregation: Methods and empirical examples" Working Paper 2005:12 IFAU, Uppsala.

Åslund O & O Nordström Skans (2005b) ” Will I see you at work? Ethnic workplace segregation in Sweden 1985–2002” Working Paper 2005:24 IFAU, Uppsala.

Österberg T (2000) “Economic Perspectives on Immigrants and Intergenerational Transmissions”, doktorsavhandling, Nationalekonomiska institutionen, Handelshögskolan, Göteborgs universitet.

Bilaga A – Invandrargrupper i data

Tabell A1 Födelseregioner.

Region	Länder
Sverige	0-Sverige
Norden	1-Finland
	2-Danmark
	3-Norge+ Island
Västeuropa Och Nordamerika	4-Storbritannien + Irland
	5-Tyskland
	6-Södra Europa (Grekland + Italien + Spanien + Vatikanen + Monaco + Malta + San Marino)
	7-Övriga Europa (Andorra + Belgien + Frankrike + Liechtenstein + Luxemburg + Nederländerna + Schweiz+ Österrike)
	8-USA + Kanada
Östeuropa	9-Bosnien-Herzegovina
	10-Fd Jugoslavien (Jugoslavien + Kroatien + Makedonien + Slovenien)
	11-Polen
	12-Baltikum (Estland + Lettland+ Litauen)
	13-Östeuropa 1 (Rumänien + F d Sovjet + Bulgarien + Albanien)
14- Östeuropa 2 (Ungern + F d Tjeckoslovakien)	
Övriga världen	15-Mexico och Centralamerika
	16-Chile
	17-Övriga Sydamerika (Argentina + Bolivia + Peru + Colombia + Uruguay + Ecuador + Guyana + Paraguay + Surinam + Venezuela)
	18-Afrikas Horn (Etiopien + Somalia +Sudan + Djibouti),
	19- Nordafrika + Mellanöstern (Libanon + Syrien + Marocko + Tunisien + Egypten + Algeriet + Israel + Palestina + Jordan + Sydjemen + Jemen + Förenade arabemiraten+ Kuwait + Bahrain + Qatar + Saudiarabien + Cypern)
	20- Övriga Afrika (Alla afrikanska länder ej inkluderade i andra kategorier)
	21-Iran
	22-Irak
	23-Turkiet
	24-Östasien (Japan + Kina + Korea + Hong Kong + Taiwan)
	25-Sydöstasien (Vietnam + Thailand + Filippinerna + Malaysia + Laos + Burma + Indonesien + Singapore)
	26-Övriga Asien (Sri Lanka + Bangladesh + Indien + Afghanistan + Pakistan + Brunei + Bhutan + Kampuchea + the Maldiverna + Mongoliet + Nepal + Oman)
	27-Oceanien (Australien + Nya Zeeland etc...)

Bilaga B – Tabeller

Tabell B1 Exponering (%) och individegenskaper bland invandrare, 2002.

Grupp	Invandrarexponering			Egengruppsexponering		
	Exponering	Betingad förväntad	<i>Betingad överexponering</i>	Exponering	Betingad förväntad	<i>Betingad överexponering</i>
Alla invandrare	23,4	16,6	40,7	6,5	2,8	135,4
≤5 år i Sverige	29,3	19,0	54,2	8,4	2,6	218,1
>5 år i Sverige	22,7	16,3	38,7	6,3	2,8	125,4
Män	24,8	17,1	44,8	7,7	2,9	164,2
Kvinnor	22,0	16,1	36,1	5,3	2,6	101,6
Låg utbildning	24,9	17,4	43,5	7,4	3,2	130,4
Hög utbildning	19,7	14,9	32,6	4,3	1,8	139,7
Under 40	25,3	17,4	45,3	6,8	2,5	174,0
40 eller mer	22,0	16,1	36,9	6,3	3,0	111,3
Låg inkomst	28,2	18,3	54,4	8,5	3,0	183,1
Hög inkomst	18,6	15,0	23,9	4,5	2,5	78,6
Storstad	26,9	18,7	44,0	7,0	2,5	179,2
Andra regioner	16,9	12,8	31,4	5,7	3,3	72,5
Offentlig	17,3	14,2	21,9	2,6	2,0	26,4
Privat	26,7	17,9	48,7	8,7	3,2	173,6

Anm: Betingad förväntad exponering tar hänsyn till fördelningen av kön, ålder (3 kategorier) utbildning (7 kategorier) kommun (290 stycken) och bransch (40 stycken) samt alla kombinationer av dessa. Överexponeringen mäter hur många gånger fler invandrarkollegor (alternativt kollegor med samma ursprungsregion) personer i gruppen har i genomsnitt relativt en betingat slumpmässig fördelning. Se bilaga A för en lista på de ursprungsregioner som används i de sista kolumnerna. Hög utbildning innebär någon högskoleutbildning eller mer. Hög och låg inkomst är definierade relativt invandrarnas medianinkomst.

Tabell B2 Exponering (%) och arbetsställestorlek bland invandrare, 2002.

Storleksdecil	Max storlek i decil	Exponering	Invandrarexponering			Egengruppsexponering		
			Betingad förväntad	Betingad överexponering	Exponering	Betingad förväntad	Betingad överexponering	
1	6	42,4	21,5	97,3	25,0	5,5	355,1	
2	13	25,9	16,9	52,7	9,8	3,1	221,0	
3	25	20,7	15,2	36,0	5,6	2,5	122,5	
4	44	20,2	15,3	31,7	4,7	2,5	91,0	
5	72	20,7	15,4	34,4	4,1	2,4	71,7	
6	114	20,4	15,8	28,9	3,4	2,3	49,4	
7	193	22,9	16,5	38,9	3,7	2,4	53,3	
8	375	23,9	17,6	35,8	3,6	2,6	39,0	
9	1 091	20,3	16,6	21,7	2,8	2,3	22,5	
10	8 296	17,0	15,6	8,9	2,4	2,2	11,1	

Not: 10 procent av sysselsatta invandrare arbetar inom varje "decil", från de minsta arbetsställena (decil 1) till de största (decil 10). Betingad förväntad exponering tar hänsyn till fördelningen av kön, ålder (3 kategorier) utbildning (7 kategorier) kommun (290 stycken) och bransch (40 stycken) samt alla kombinationer av dessa. Överexponeringen mäter hur många gånger fler invandrarkollegor (alternativt kollegor med samma ursprungsregion) personer i gruppen har i genomsnitt relativt en betingat slumpmässig fördelning. Se bilaga A för en lista på de ursprungsregioner som används i de sista kolumnerna.

IFAU:s publikationsserier – senast utgivna

Rapporter/Reports

- 2005:1** Ahlin Åsa & Eva Mörk ”Vad hände med resurserna när den svenska skolan decentraliserades?”
- 2005:2** Söderström Martin & Roope Uusitalo ”Vad innebar införandet av fritt skolval i Stockholm för segregationen i skolan?”
- 2005:3** Fredriksson Peter & Olof Åslund ”Påverkas socialbidragsberoende av omgivningen?”
- 2005:4** Ulander-Wänman Carin ”Varslad, uppsagd, återanställd. Företrädesrätt till återanställning enligt 25 § LAS i praktisk tillämpning”
- 2005:5** Isacson Gunnar ”Finns det en skillnad mellan samhällets och individens avkastning på utbildning?”
- 2005:6** Andersson Christian & Iida Häkkinen ”En utvärdering av personalförstärkningar i grundskolan”
- 2005:7** Hesselius Patrik, Per Johansson & Laura Larsson ”Hur påverkar kravet på läkarintyg sjukfrånvaron? Erfarenheter från ett socialt experiment”
- 2005:8** van den Berg J & Bas van der Klaauw “Job search monitoring and sanctions – a brief survey of some recent results”
- 2005:9** Sibbmark Kristina & Anders Forslund ”Kommunala arbetsmarknadsinsatser riktade till ungdomar mellan 18 och 24 år”
- 2005:10** Lindqvist Linus, Laura Larsson & Oskar Nordström Skans ”Friårets arbetsmarknadseffekter”
- 2005:11** Hjertner Thorén Katarina ”Kommunal aktiveringspolitik: en fallstudie av det praktiska arbetet med arbetslösa socialbidragstagare”
- 2005:12** Gartell Marie & Håkan Regné ”Sambandet mellan val av högskola och inkomster efter examen för kvinnor och män”
- 2005:13** Kennerberg Louise & Kristina Sibbmark ”Vilka deltar i svenska för invandrare?”
- 2005:14** Sibbmark Kristina & Caroline Runeson ”Arbetsmarknadspolitisk översikt 2004”
- 2005:15** Martinson Sara ”Omställningsavtalen: mellan vilka, för vilka och på vilket sätt?”
- 2005:16** Bennmarker Helge, Kenneth Carling & Bertil Holmlund ”Leder höjd a-kassa till längre arbetslöshetstider? En studie av de svenska förändringarna 2001–2002”

2005:17 Nordström Skans Oskar & Olof Åslund "Ses vi på jobbet? Etnisk segregation mellan arbetsplatserna 1985–2002"

Working Papers

- 2005:1** Ericson Thomas "Personnel training: a theoretical and empirical review"
- 2005:2** Lundin Martin "Does cooperation improve implementation? Central-local government relations in active labour market policy in Sweden"
- 2005:3** Carneiro Pedro, James J Heckman & Dimitriy V Masterov "Labor market discrimination and racial differences in premarket factors"
- 2005:4** de Luna Xavier & Ingeborg Waernbaum "Covariate selection for non-parametric estimation of treatment effects"
- 2005:5** Ahlin Åsa & Eva Mörk "Effects of decentralization on school resources"
- 2005:6** Cunha Flavio, James J Heckman & Salvador Navarro "Separating uncertainty from heterogeneity in life cycle earnings"
- 2005:7** Söderström Martin & Roope Uusitalo "School choice and segregation: evidence from an admission reform"
- 2005:8** Åslund Olof & Peter Fredriksson "Ethnic enclaves and welfare cultures – quasiexperimental evidence"
- 2005:9** van den Klaauw Bas, Aico van Vuuren & Peter Berkhout "Labor market prospects, search intensity and the transition from college to work"
- 2005:10** Isacson Gunnar "External effects of education on earnings: Swedish evidence using matched employee-establishment data"
- 2005:11** Abbring Jaap H & Gerard J van den Berg "Social experiments and instrumental variables with duration outcomes"
- 2005:12** Åslund Olof & Oskar Nordström Skans "Measuring conditional segregation: methods and empirical examples"
- 2005:13** Fredriksson Peter & Bertil Holmlund "Optimal unemployment insurance design: time limits, monitoring, or workfare?"
- 2005:14** Johansson Per & Per Skedinger "Are objective, official measures of disability reliable?"
- 2005:15** Hesselius Patrik, Per Johansson & Laura Larsson "Monitoring sickness insurance claimants: evidence from a social experiment"
- 2005:16** Zetterberg Johnny "Swedish evidence on the impact of cognitive and non-cognitive ability on earnings – an extended pre-market factor approach"
- 2005:17** Nordström Skans Oskar & Linus Lindqvist "Causal effects of subsidized career breaks"

- 2005:18** Larsson Laura, Linus Lindqvist & Oskar Nordström Skans “Stepping-stones or dead-ends? An analysis of Swedish replacement contracts”
- 2005:19** Dahlberg Matz, Magnus Gustavsson “Inequality and crime: separating the effects of permanent and transitory income”
- 2005:20** Hjertner Thorén Katarina “Municipal activation policy: A case study of the practical work with unemployed social assistance recipients”
- 2005:21** Edin Per-Anders & Magnus Gustavsson “Time out of work and skill depreciation”
- 2005:22** Bennmarker Helge, Kenneth Carling & Bertil Holmlund “Do benefit hikes damage job finding? Evidence from Swedish unemployment insurance reforms”
- 2005:23** Forslund Anders, Nils Gottfries & Andreas Westermark “Real and nominal wage adjustment in open economies”
- 2005:24** Åslund Olof & Nordström Skans Oskar “Will I see you at work? Ethnic workplace segregation in Sweden 1985–2002”

Dissertation Series

- 2005:1** Nilsson Anna “Indirect effects of unemployment and low earnings: crime and children’s school performance”
- 2003:1** Andersson Fredrik “Causes and labor market consequences of producer heterogeneity”
- 2003:2** Ekström Erika “Essays on inequality and education”